

Sygn. akt VII U 3348/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 02 lipca 2020 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Mirosław Major

Protokolant st. sekr. sąd. Beata Pyzdrowska

po rozpoznaniu w dniu 02 lipca 2020 roku, w P.

odwołania **J. W.**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

z dnia 04 października 2019 roku, znak: (...)

w sprawie **J. W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

o emeryturę pomostową

1) oddała odwołanie,

2) zasądza od odwołującego się na rzecz pozwanego 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

M. M. (1)

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 października 2019 r. (znak: (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P., na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, po rozpatrzeniu wniosku z dnia 24 lipca 2019r. odmówił J. W. prawa do emerytury pomostowej, ponieważ wnioskodawca:

- nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat,

- przed dniem 1 stycznia 1999 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej,

- po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że nie zaliczył do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach okresów:

- od 14 maja 1986 r. do 17 października 2001 r., ponieważ pracodawca w świadectwie pracy nie powołał się na przepisy resortowe,

- od 18 października 2001 r. do 10 czerwca 2002 r., ponieważ pracodawca w świadectwie pracy nie wymienił charakteru pracy ściśle według wykazu, działu i pozycji Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.,

- od 2 listopada 2016 r. do 31 stycznia 2018 r., ponieważ wnioskodawca nie został zgłoszony w ZUS jako pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach (zgodnie z art. 38 ustawy pomostowej).

Do stażu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy przyjął okres zatrudnienia wnioskodawcy od 1 sierpnia 2003 r. do 31 grudnia 2008 r., tj. łącznie 5 lat, 4 miesiące i 4 dni. Ogólny staż ubezpieczenia wnioskodawcy wyniósł 43 lata, 6 miesięcy i 27 dni.

J. W., reprezentowany przez adwokata, odwołał się od powyższej decyzji, zaskarżając ją w całości i wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej, nadto o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Odwołujący zarzucił zaskarżonej decyzji błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że odwołujący nie spełnia warunków do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej.

Odwołujący wskazał, że pracował w przedsiębiorstwie (...) już od 14 maja 1984r., nie zaś jak przyjął pozwany od 14 maja 1986 r. W okresie tego zatrudnienia tj. od 14 maja 1984 r. do 17 października 2001 r. w (...), a ponadto w okresie zatrudnienia w zakładzie (...) od 18 października 2001 r. do 10 czerwca 2002 r. oraz w zakładzie (...) S.A. od dnia 2 listopada 2016 r. do 31 stycznia 2018 r. odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 r. – na stanowisku operatora koparki. Natomiast w łącznym okresie od 1 sierpnia 2003 r. do 31 marca 2012 r. odwołujący był zatrudniony w (...) Budownictwo S.A. również jako operator koparki i praca ta jest zatrudnieniem w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 r. Zatem w ocenie odwołującego, organ rentowy błędnie przyjął, że J. W. nie pracował w szczególnych warunkach po dniu 31 grudnia 2008r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od odwołującego na rzecz ZUS kosztów zastępstwa procesowego. Organ rentowy podtrzymał argumentację zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. W. urodził się (...) Odwołujący 18 czerwca 1977 r. ukończył zasadniczą szkołę zawodową w zawodzie mechanika pojazdów samochodowych. Głównie jednak wykonywał zawód operatora sprzętu ciężkiego.

W okresie od 14 maja 1984 r. do 17 października 2001 r. odwołujący był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w Ś. (poprzednia nazwa Przedsiębiorstwo (...)).

W dniu 14 maja 1984 r. została zawarta umowa o pracę na czas nieokreślony pomiędzy ww. zakładem pracy a odwołującym w pełnym wymiarze czasu pracy. Odwołujący został zatrudniony początkowo na stanowisku pomocnika maszynisty i rozpoczął we wrześniu 1984r. siedmioletni kurs maszynistów koparek jednonaczyniowych. W dniu 28 października 1984 r. odwołujący uzyskał uprawnienia maszynisty ciężkich maszyn budowlanych i drogowych.

Angażem z dnia 13 grudnia 1984 r. odwołującemu zostało powierzone stanowisko maszynisty koparki jednonaczyniowej od dnia 1 listopada 1984 r.

W powyższym zakładzie pracy odwołujący przez co najmniej 8 godzin dziennie (często zaś w nadgodzinach) pracował przy obsłudze koparki jednonaczyniowej, najczęściej kopiąc za jej pomocą rowy melioracyjne. Odwołujący pracował m.in. w okolicach N., O., K., K., J., D., W..

W Przedsiębiorstwie (...) w Ś. w spornym okresie pracowali świadkowie:

- a) M. M. (2), zatrudniony w latach 1980-1985 oraz ponownie od 1989 do 1991r. jako operator koparki,
- b) R. N. (1), zatrudniony w latach 1973 -2001 jako operator koparki,
- c) J. R. (1), zatrudniony przez cały okres istnienia ww. zakładu pracy aż do jego upadłości w 2001 r. - jako pracownik obsługujący maszynę do kruszenia betonu.

Powyżsi świadkowie okresowo widywali odwołującego podczas pracy na danym wyjeździe w teren (tj. podczas pracy na danej budowie).

Z tytułu ww. zatrudnienia odwołującemu zostało wystawione świadectwo pracy, w którym błędnie wskazano, że J. W. był zatrudniony w powyższym zakładzie pracy dopiero od 14 maja 1986 r. (zamiast od 14 maja 1984 r.) do dnia 17 października 2001 r. W punkcie 8) tego świadectwa, pracodawca wskazał, że w ww. okresie zatrudnienia odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A, dziale V, poz. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Powyższego okresu zatrudnienia pozwany organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych z uwagi na uchybienia formalne w świadectwie pracy.

Dowód: zaświadczenie o ukończeniu (...) z 18 czerwca 1977r., karta obiegowa zmiany z 14 maja 1984r., umowa o pracę z 14 maja 1984r., odpis zaświadczenia o ukończeniu kursu z 28 października 1984 r., angaż z 13 grudnia 1984r. – w aktach osobowych odwołującego z tyt. zatrudnienia w (...) (koperta k. 67); zeznania świadka M. M. (2) – protokół elektroniczny rozprawy z 2 lipca 2020r. – nagranie k. 121; zeznania świadka R. N. (1) (protokół elektroniczny rozprawy z 2 lipca 2020r. – nagranie k. 121); zeznania świadka J. R. (1) (protokół elektroniczny rozprawy z 2 lipca 2020r. – nagranie k. 121); zeznania odwołującego (protokół elektroniczny rozprawy z 2 lipca 2020r. – nagranie k. 121)

Od dnia 18 października 2001 r. do dnia 10 czerwca 2002 r. odwołujący był zatrudniony na pełen etat w Przedsiębiorstwie Usługowo – (...) w B. prowadzonym przez H. S. na stanowisku operatora maszyn budowlanych. Praca odwołującego w tym okresie polegała wyłącznie na obsłudze koparki. W punkcie 8) świadectwa pracy z dnia 10 czerwca 2002 r. pracodawca wskazał, że odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach na stanowisku operatora maszyn budowlanych, powołując jako podstawę prawną wykaz A, dział V, poz. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Pracodawca wypełniając ww. świadectwo pracy popełnił omyłkę pisarską, wpisując Dz. U. nr 8/83 zamiast Dz. U. nr 8/43.

Powyższego okresu zatrudnienia pozwany organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych z uwagi na uchybienia formalne w świadectwie pracy.

dowód: świadectwo pracy z 10 czerwca 2002 r. – w aktach ZUS; zeznania odwołującego (protokół elektroniczny rozprawy z 2 lipca 2020r. – nagranie k. 121)

W okresie od 1 sierpnia 2003 r. do 31 marca 2012 r. J. W. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Budownictwo S.A. w miejscowości L. jako operator koparki. Praca odwołującego w tym okresie polegała wyłącznie na obsłudze koparki.

Z tytułu ww. zatrudnienia powyższy zakład pracy wystawił odwołującemu zwykle świadectwo pracy z dnia 31 marca 2012 r. oraz świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 30 stycznia 2013 r. W drugim z ww. dokumentów wskazano, że J. W. w okresie od 1 sierpnia 2003 r. 31 grudnia 2008 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych – pracę maszynisty koparek jednonaczyniowych, o których mowa w wykazie A, dziale V, poz. nr 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz.U. nr 8 poz. 43).

Do stażu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy uwzględnił jedynie okres zatrudnienia od 1 sierpnia 2003 r. do 31 grudnia 2008 r.

Dowód: świadectwo pracy z 31 marca 2012 r. oraz świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 30 stycznia 2013 r. – w aktach ZUS; zeznania odwołującego (protokół elektroniczny rozprawy z 2 lipca 2020r. – nagranie k. 121)

Od dnia 2 listopada 2016 r. do dnia 31 stycznia 2018 r. odwołujący pracował na pełen etat w (...) S.A. w P. na stanowisku (jak wynika ze świadectwa pracy z dnia 31 stycznia 2018 r.) maszynisty ciężkich maszyn budowlanych i drogowych ze szczególnym uwzględnianiem pracy na stanowisku operatora koparki i pracownika drogowego. Jednak praca odwołującego w tym okresie polegała wyłącznie na obsłudze koparki. Powyższy pracodawca nie odprowadzał składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, albowiem uznawał, że praca na ww. stanowisku nie jest pracą, o której mowa w załącznikach nr 1 i 2 do ustawy pomostowej.

Z uwagi na powyższe, ww. okresu zatrudnienia pozwany organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Dowód: świadectwo pracy z 31 stycznia 2018 r. – k. 65; zeznania odwołującego (protokół elektroniczny rozprawy z 2 lipca 2020r. – nagranie k. 121); pismo (...) S.A. w P. z 19 lutego 2020 r. – k. 58

Odwołujący na dzień wydania zaskarżonej decyzji posiada 43 lata, 6 miesięcy i 27 dni okresów składkowych i nieskładkowych. W dniu 9 sierpnia 2019 r. odwołujący ukończył 60 lat (bezsporne).

W dniu 24 lipca 2019 r. odwołujący złożył wniosek o emeryturę pomostową. Na dzień złożenia ww. wniosku odwołujący pozostawał w zatrudnieniu w Przedsiębiorstwie (...) w J.. Powyższe zatrudnienie ustało z dniem 31 sierpnia 2019 r.

Dowód: wniosek o emeryturę pomostową z 24 lipca 2019r., świadectwo pracy z 2 września 2019r. – w aktach ZUS

W dniu 4 października 2019 r. ZUS wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję odmowną.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie:

- dokumentów zebranych w aktach sprawy, w szczególności: dokumentów w aktach osobowych odwołującego,
- dokumentów zebranych w aktach organu rentowego dot. J. W.,
- zeznań świadków: M. M. (2), R. N. (1) oraz J. R. (1),
- zeznań odwołującego.

Zebrane w sprawie dokumenty, w tym dokumenty znajdujące się w aktach organu rentowego oraz w aktach osobowych odwołującego, sąd uznał, co do zasady, za przydatne dla ustalenia stanu faktycznego, zostały bowiem sporządzone przez uprawnione podmioty w zakresie ich kompetencji. Nie były kwestionowane przez strony, a i sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

W tym miejscu wskazać należy, że nie budziło wątpliwości sądu, iż odwołujący w Przedsiębiorstwie (...) w Ś. był zatrudniony już od dnia 14 maja 1984 r., a nie dopiero od 1986 r., jak przyjął organ rentowy. Choć data 14 maja 1986 r. wynika bezpośrednio ze świadectwa pracy, nie ulega wątpliwości, iż jest to omyłka pisarska pracodawcy, albowiem z pozostałych dokumentów znajdujących się w aktach osobowych odwołującego (m.in. z umowy o pracę, licznych angaży, karty obiegowej – k. 67) wynikało, że J. W. rozpoczął pracę dla ww. zakładu pracy już od dnia 14 maja 1984 r.

Istotne dla sprawy okazało się także pismo nadesłane przez (...) S.A. (k. 58), z którego wynikało, że ww. pracodawca nie odprowadzał składek na Fundusz Emerytur Pomostowych, albowiem uznawał, że praca wykonywana przez

odwołującego w okresie od 2 listopada 2016r. do 31 stycznia 2018 r. nie jest pracą wymienioną w załącznikach nr 1 i 2 do ustawy pomostowej.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem treść świadectwa pracy oraz świadectwa pracy w szczególnych warunkach może podlegać weryfikacji. Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy w szczególnych warunkach ocena charakteru zatrudnienia pracownika nie jest dla sądu wiążąca, dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód. Świadectwo pracy jako dowód z dokumentu prywatnego nie ma bowiem silniejszej mocy dowodowej niż dowód z zeznań świadków lub z przesłuchania stron (wyrok SN z dnia 5 października 2011 r. II UK 43/11 LEX nr 1108484, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2005 r., II UK 15/05, LEX nr 603168 oraz wyroki tego Sądu z dnia 3 października 2000 r., I CKN 804/98, LEX nr 50890; z dnia 30 czerwca 2004r., IV CK 474/03, OSNC 2005 nr 6, poz. 113; z dnia 9 kwietnia 2009 r., I UK 316/08, LEX nr 707858; z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 117/08, OSNP 2010 nr 13-14, poz. 167; z dnia 27 lipca 2010 r., II CSK 119/10, LEX nr 603161, postanowienie SA w Białymstoku z dnia 25 marca 2014r.).

Zeznania świadków M. M. (2), R. N. (1) i J. R. (1) sąd uznał za wiarygodne, albowiem były one wewnętrznie spójne, logiczne oraz zasadniczo niesprzeczne ze sobą. Świadkowie ci zeznawali przy tym spontanicznie, a ich twierdzenia nie nosiły znamion uprzedniego przygotowania ich treści. Przesłuchani świadkowie w spornym okresie mieli (okresowo) bezpośredni kontakt z odwołującym, widywali go podczas pracy w Przedsiębiorstwie (...) w Ś.. Świadkowie z uwagi na zatrudnienie na tym samym co odwołujący stanowisku (M. M. oraz R. N.), w tym samym zakładzie pracy (J. R.) w okresach pokrywających się z okresem zatrudnienia odwołującego, posiadali wiedzę na temat charakteru pracy, którą odwołujący wykonywał. Świadkowie opisali charakter i przedmiot działalności przedsiębiorstwa, w którym pracowali, a także charakter pracy odwołującego. Wszyscy ww. świadkowie wskazywali, iż odwołujący w okresie zatrudnienia w (...) pracował wyłącznie jako operator koparki.

Sąd uznał za wiarygodne również zeznania odwołującego, ponieważ były one szczerze, spontaniczne, logiczne i znalazły pełne odzwierciedlenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, w szczególności w zeznaniach przesłuchanych świadków oraz dokumentach. W sposób przekonujący i rzeczowy odwołujący wyjaśnił na czym polegała jego praca jako operatora koparki w spornych okresach. Co istotne w niniejszej sprawie, odwołujący w toku przesłuchania przed sądem wielokrotnie podkreślał, że od 1984 r. pracował wyłącznie jako operator koparki i charakter tej pracy nie zmieniał się.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

J. W. ubiegał się o przyznanie prawa do emerytury pomostowej, powołując się na wykonywanie pracy w warunkach szczególnych. Wniosek odwołującego należało rozpatrywać poprzez pryzmat przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 664 ze zm.).

Emerytury pomostowe zapowiedziane w art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1383), zostały wprowadzone do systemu ubezpieczeń społecznych przez ustawę z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2009 r.

Zgodnie z powołanym wyżej art. 24 ust. 2 ustawy emerytalnej, dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 32 (szczególne warunki lub charakter zatrudnienia), art. 33 (działalność twórcza lub artystyczna), art. 39 (emerytura górnicza), art. 40 i 50 (emerytura kolejowa), art. 46 (przesłanki udzielenia emerytury), art. 50a (uprawnienia do emerytury górniczej), i art. 50e (nieprzerwany okres pracy górniczej), art. 184 (prawo do emerytury urodzonych po 31 grudnia 1948 r.) oraz w art. 88 (okresy

zatrudnienia uprawniające do przejścia na emeryturę ustawy, o której mowa w art. 150), zostaną ustanowione emerytury pomostowe.

Przepis art. 4 ustawy pomostowej stanowi z kolei, że prawo do tego świadczenia przysługuje pracownikowi, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

W myśl art. 49 ustawy, prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miał wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Stosownie do art. 3 ust. 1 ustawy, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ww. ustawy.

W myśl art. 3 ust. 3 ustawy, prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ww. ustawy.

Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w art. 3 ust. 1 (art. 3 ust. 4 ustawy).

Za pracowników wykonujących prace o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w art. 3 ust. 3 (art. 3 ust. 5 ustawy).

W myśl art. 3 ust. 7 ustawy, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Stosownie do art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w art. 32 ust. 1 (tj. wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

W myśl art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Przepis art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS odsyła do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, wymienione są w wykazie A stanowiącym załącznik nr 1 do ww. rozporządzenia.

W przywołanym wyżej wykazie A, dziale V, zatytułowanym „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych”, poz. 3, załącznika do ww. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wskazano, że do prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zalicza się prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych. Prace te są również wymienione w przepisach resortowych – w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty, w wykazie A, dziale V, poz. 3 prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych – pkt 1.

Wskazane w art. 4, względnie w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej muszą być spełnione łącznie. Zgodnie bowiem z art. 15 ust. 1 tej ustawy, prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

Bezsporne w sprawie było, że J. W. spełnił warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej określone w art. 4 pkt 1, 3, 4 i 7 ustawy, tj.:

- urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.,
- osiągnął wiek wynoszący co najmniej 60 lat,
- ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11
- nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Sporne było natomiast to, czy odwołujący spełnił pozostałe przesłanki nabycia prawa do emerytury pomostowej, określone w art. 4 pkt 2, 5 i 6 ustawy, a mianowicie:

- czy posiada co najmniej 15 letni okres pracy w szczególnych warunkach,

- czy przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz

- czy po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

W pierwszej kolejności rozważenia wymagało, czy odwołujący po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej.

W analizowanym przypadku, gdy chodzi o zatrudnienie po dniu 31 grudnia 2008 r., rozważenia wymagały dwa okresy zatrudnienia odwołującego:

a) w spółce (...) od 1 stycznia 2009 r. do 31 marca 2012 r. (przy czym okres zatrudnienia w tym zakładzie pracy od dnia 1 sierpnia 2003 r. do dnia 31 grudnia 2008r. został przez organ rentowy uwzględniony do stażu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z przepisami rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r., co zresztą wynikało wprost z wystawionego przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 30 stycznia 2013 r.) oraz

b) w spółce (...) od dnia 2 listopada 2016 r. do dnia 31 stycznia 2018r.

Co istotne, w obu ww. okresach i spółkach odwołujący wykonywał ten sam rodzaj pracy – był operatorem koparki.

Mając na względzie zacytowane wyżej regulacje, w tym uwzględniając rodzaj prac, które wymienia załącznik 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, sąd przeanalizował zatrudnienie ubezpieczonego po dniu 31 grudnia 2008 r. Z materiału dowodowego wynika, że ubezpieczony po ww. dacie w ramach stosunku pracy wykonywał prace operatora (maszynisty) koparki, a tego rodzaju prac nie wymieniono w załączniku nr 1 bądź w załączniku nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Wobec powyższego nie został spełniony wymóg z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych i dlatego w oparciu o art. 4 ww. ustawy przyznanie ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej nie było możliwe. Co istotne również sam odwołujący w toku niniejszego postępowania nie wskazywał, że wykonywał kiedykolwiek prace, które można by zakwalifikować pod którąkolwiek z pozycji załączników nr 1 bądź 2 do ustawy pomostowej. Odwołujący podnosił jedynie, że przez ponad 15 lat pracował w szczególnych warunkach, przywołując jednak przepisy rozporządzenia RM z 7 lutego 1983r.

Powyższe nie wyklucza jednak możliwości uzyskania świadczenia na podstawie ustawy o emeryturach pomostowych, bowiem wyjątek od zasady wynikającej z art. 4 ustawy wprowadził przywołany już wyżej art. 49 ustawy pomostowej.

Wobec powyższego, skoro odwołujący po dniu 31 grudnia 2008 r., nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, to warunkiem nabycia prawa do emerytury pomostowej mogło stać się wyłącznie spełnienie przesłanek przewidzianych w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych.

Analiza treści cytowanego przepisu art. 49 prowadzi do wniosku, że regulacja ta znajduje zastosowanie w stosunku do osób, które legitymują się wymaganym 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych, ale nie wykonywały takiej pracy po dniu 31 grudnia 2008 r. Przepis ten w miejsce warunku z art. 4 punkt 6) omawianej ustawy wprowadza wymaganie, aby wnioskujący spełniał w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 2009 r., warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013r., II UK 159/13). Zatem osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów - art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por.

wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11). Stanowisko to zostało zaakceptowane również przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 września 2012r., I UK 164/12, w którym Sąd ten powtórzył, że określenie „okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3”, zawarte w art. 49 pkt 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, oznacza okres pracy wskazany w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jeśli więc prace wykonywane przez uprawnionego we wskazywanych przez niego okresach nie były ani pracami w szczególnych warunkach, ani w szczególnym charakterze w rozumieniu aktualnie obowiązujących przepisów art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, to ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do emerytury pomostowej (cyt. wyżej wyrok SN z dnia 13 marca 2012 r., wyrok SA w Gdańsku z dnia 24 lutego 2016r., III AUa 1707/15).

Powyższe oznacza, że kryterium weryfikacji szczególnego charakteru prac wykonywanych do dnia 31 grudnia 2008 r. stanowią w analizowanym przypadku przepisy nowej ustawy, tj. ustawy o emeryturach pomostowych, a nie dotychczas obowiązujące, tj. przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Bezpośrednią konsekwencją tego jest obowiązywanie wykazu prac w warunkach szczególnych z ustawy o emeryturach pomostowych z dnia 19 grudnia 2008 r.

Innymi słowy, rzeczą Sądu było zbadanie, czy prace wykonywane przez odwołującego J. W., do dnia 31 grudnia 2008 r. były pracami w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. W podanym okresie odwołujący był zatrudniony w:

- a) Przedsiębiorstwie (...) w Ś. od dnia 1 listopada 1984 r. (sąd przyjął okres od uzyskania uprawnień do pracy na koparkach) do dnia 17 października 2001r.),
- b) Przedsiębiorstwie Usługowo – (...) w B. prowadzonym przez H. S. od dnia 18 października 2001 r. do dnia 10 czerwca 2002 r.,
- c) (...) Budownictwo S.A. w okresie od 1 sierpnia 2003 r. do 31 grudnia 2008 r. (ten okres zatrudnienia, jak już była wyżej mowa, został uwzględniony przez ZUS jako praca w szczególnych warunkach, ale w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy emerytalnej).

W powyższych okresach zatrudnienia – jak wykazało postępowanie dowodowe – odwołujący pracował w pełnym wymiarze czasu pracy jako operator koparki. Nie miał innych obowiązków. Sam odwołujący w toku przesłuchania przed sądem wielokrotnie podkreślał, że od chwili od 1984 r. pracował wyłącznie jako operator koparki i charakter tej pracy nie zmieniał się. Co jednak najistotniejsze, tego rodzaju prac (przy obsłudze koparki, ciężkiego sprzętu budowlanego) nie wymieniono w załączniku nr 1 bądź w załączniku nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Reasumując, wprawdzie ubezpieczony posiada okres pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w wymiarze co najmniej 15 lat (a zatem w tym zakresie sąd nie podzielił ustaleń organu rentowego o wykazaniu przez wnioskodawcę jedynie 5 lat, 4 miesięcy i 4 dni takiej pracy), jednakże jednocześnie okres takiej pracy na stanowisku operatora koparki nie podlega zaliczeniu do pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, o czym mowa powyżej.

Wobec tego, nie ulega wątpliwości, że zarówno przed dniem 1 stycznia 1999 r., jak i po dniu 31 grudnia 2008r., odwołujący nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej.

W tym miejscu należy podkreślić, że wykazy prac świadczonych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych zawarte są w załącznikach do tej ustawy. Dokonując wykładni zapisów poszczególnych pozycji zawartych w tych załącznikach trzeba pamiętać, że

przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej. Zasadniczo nie powinno się więc stosować do nich wykładni celowościowej, funkcjonalnej lub aksjologicznej w opozycji do wykładni językowej, jeżeli ta ostatnia prowadzi do jednoznacznych rezultatów interpretacyjnych (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006 r. Nr 13 - 14, poz. 218; 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 r. Nr 23 - 24, poz. 359; 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009 r. Nr 7 - 8, poz. 103; 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009 r. Nr 11 - 12, poz. 155; 19 maja 2009 r., III UK 6/09). W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest również pogląd, iż w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego przepis art. 5 k.c., odwołujący się do zasad współżycia społecznego, nie znajduje zastosowania (por. między innymi wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009 roku, I UK 174/09, z dnia 14 grudnia 2005 roku, III UK 120/05, OSNP 2006 r. Nr 21-22, poz. 338 oraz z dnia 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007 r. Nr 23-24, poz. 359).

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego, opisana wyżej praca operatora (maszynisty) koparki nie jest pracą w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy pomostowej. Takiego rodzaju prac nie potwierdził również żaden ze wskazanych wyżej pracodawców (płatnik składek), który w myśl art. 51 ustawy pomostowej był zobowiązany do wystawienia zaświadczenia o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r.

W tym miejscu Sąd wyjaśnia, że w wyniku reformy systemu ubezpieczeń społecznych, zgodnie z regulacjami ustawy emerytalnej uległa stopniowej likwidacji możliwość wcześniejszego przejścia na emeryturę, tym bardziej, że ustawodawca oszczędził od rozbudowanego dotychczas systemu świadczeń społecznych. Natomiast cel ustawy o emeryturach pomostowych był dalej idący, gdyż w zamierzeniu ustawodawca dążył do zawężenia grona uprawnionych do emerytur z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze do ściśle zamkniętego kręgu podmiotów, zdefiniowanych charakterem wykonywanej pracy, i tym samym odstąpił od szerokiego katalogu prac zamieszczonych w dotychczasowych wykazach A i B, stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43). Zgodnie z zapisem art. 3 ust. 1, 2 i 3 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych: Prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiając przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Przy czym, w myśl ust. 2. art. 3 w każdym przypadku są to prace determinowane siłami natury pod ziemią, na wodzie, pod wodą i w powietrzu.

Celowo ustawodawca nie definiował stanowisk pracy, lecz położył nacisk na charakter wykonywanej pracy, którą określił bardziej lub mniej ogólnie, ale też zamieścił prace określone precyzyjnie. Nie sformułował jednak ustawowych definicji poszczególnych prac. W ocenie Sądu, odstąpienie ustawodawcy od prawnego definiowania poszczególnych prac, w nawiązaniu do celu ustawy pozwala przyjąć, że prace te, jako pojęcia prawne powinny być interpretowane zgodnie ze wskazaniami wynikającymi z art. 3 ust. 1 i 2 ustawy i nie mogą prowadzić do rozszerzenia kręgu beneficjentów poza ten, wyznaczony brzmieniem przepisów. To oznacza, że w drodze interpretacji prawnych nie powinno dochodzić do sytuacji, że beneficjentem ustawy zostaje pracownik nie wykonujący pracy oznaczonej w zamkniętym katalogu prac, kwalifikowanej jako wykonywana w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, lecz pracę zbliżoną rodzajowo. W judykaturze aprobowany jest przeciwie pogląd, że charakter emerytur w niższym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i emerytur pomostowych jest odrębny, a zatem nie wszyscy uprawnieni do emerytur w niższym wieku z racji wykonywania tego rodzaju prac nabyliby obecnie prawo do emerytur pomostowych (wyrok SN, 13 marca 2012, II UK 164/11). Również w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego podkreśla się, że w ustawie o emeryturach pomostowych nastąpiła zasadnicza zmiana konstrukcyjna określenia wykazów prac szczególnych, której celem było ich zobiektywizowanie; w wykazach stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych zostały wskazane jedynie te prace, które

spełniają kryteria zawarte w art. 3 ust. 1 i 2 ustawy (wyroki TK: 03.03.2011 r., K 23/09 OTK 2011.2A.8; 25.11.2010 r., K 27/09, OTK 2010.9A.109). Celem ustawy pomostowej jest zatem ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury z powodu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone.

Wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 19 grudnia 1998 roku o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy „o szczególnym charakterze” lub „w szczególnych warunkach” nie mogą posiadać inne prace, choćby możliwość ich należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, mogła obniżyć się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanej z procesem starzenia się organizmu człowieka (wyrok SA w Szczecinie z dnia 29 maja 2013r., III AUa 1003/12).

Reasumując rozważania w niniejszej sprawie, trzeba wskazać, że ubezpieczony nie wykazał 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, zarówno w myśl art. 4 (albowiem po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych), jak i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych (albowiem praca wykonywana do dnia 31 grudnia 2008 r. nie była pracą w szczególnych warunkach w rozumieniu tej ustawy), wobec czego brak jest podstaw do przyznania świadczenia w oparciu o te przepisy. Praca operatora koparki jest bowiem pracą wymienioną w wykazie A, dziale V, poz. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jednakże nie mieści się w wykazie stanowiącym załączniki nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

W tym stanie rzeczy, sąd - na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. i powołanych wyżej przepisów - oddalił odwołanie (pkt 1 wyroku).

O kosztach postępowania Sąd orzekł w punkcie 2) wyroku, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.), obciążając nimi odwołującego, jako przegrywającego sprawę, w wysokości odpowiadającej wysokości stawki minimalnej (przy uwzględnieniu nakładu pracy pełnomocnika pozwanego).

(-) M. M. (1)